

در سال‌های ابتدایی پس از پیروزی انقلاب اسلامی حضور ورزشکاران زن در مسابقات جهانی به ارشده تیراندازی و شطرنج محدود می‌شد اما امروزه می‌توان گفت به جز چند رشته معدود که استثنا هستند، زنان ایرانی تقریباً در اکثر رشته‌های ورزشی حداقل یک‌بار در میادین بین‌المللی حاضر شده‌اند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و حاکم شدن ارزش‌های اصیل و اسلامی بر جامعه به‌ویژه در میان زنان ایرانی، شورای ورزش بانوان، امور ورزشی مربوط به زنان را زیر نظر گرفت. این شورا با تحقق اهداف تربیت بدنی در راستای دستورات شرع مقدس اسلام، در مورد فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی بانوان و به‌منظور برنامه‌ریزی و نظارت و ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های ورزشی بانوان کشور و گسترش آن شکل گرفت و در اسفندماه سال ۱۳۶۰ تحت عنوان «مدیریت امور ورزش بانوان» تأسیس شد. ایران در سال ۱۳۷۰ پایه‌گذار حرکتی نوین در ورزش بانوان مسلمان بود؛ چراکه اعتقاد بر این بوده‌است که با حفظ شئون اسلامی می‌توان در مسابقات ورزشی شرکت کرد و مانع نهاجم فرهنگی غرب به محیط ورزش بانوان مسلمان شد.

زنان ورزشکار در سراسر جهان با مشکلات متعددی به دلیل نابرابری‌های جنسیتی مواجه هستند. این نابرابری‌ها و تبعیض‌هایی که در ورزشکاران زن بعضی کشورهای مسلمان بیشتر است، بدون شک ورزش و فعالیت‌های بدنی نقش بسیار مهمی در زندگی زنان و دختران در کشورهای مسلمان بازی می‌کند. از محبوبیت قایقرانی و فوتبال در ایران گرفته تا دوومیدانی در کویت، بصرین و مراکش و بسکتبال در عربستان سعودی، می‌توان مثال زد. به‌علاوه موازین قانونی-شرعی، تعداد فرصت‌های قابل دسترس برای شرکت زنان در رقابت‌های ورزشی در بعضی رشته‌ها کمتر است و تفاوت‌های جنسیتی، نابرابری‌های متفاوت در ادیان مختلف، موانع اقتصادی و اجتماعی، کمبود زیرساخت‌های مناسب و اجرا و انجام نامناسب سیاست‌ها و برنامه‌های حکومت‌ها این محدودیت‌ها را بیشتر نمایان می‌کند. به‌گونه‌ای که تعداد کمتری قادر به شرکت پرشور و نشاط در سطوح بالای ورزش هستند اما هر جا که زنان فرصت پیدا کرده‌اند خوش درخشیده‌اند. حضور موفقیت‌آمیز زنان مسلمان در بیشتر رشته‌های ورزشی مثل فوتبال، فوتسال، بسکتبال، والیبال، کریکت، کبدم، ورزش‌های رزمی، شنا و قایقرانی گواه این ادعا است.

بانوان ورزشکار

زنان ما توانسته‌اند در ارزش‌های انسانی تأثیر خود را نشان دهند

روی سکوی افتخار

حضور زنان در ورزش اهمیت بالایی دارد

ورزش بانوان ایران جایگاه برجسته‌ای پیدا کرده چرا که بانوان از نظر نشاط اجتماعی و طراوت روحی در زندگی شهری و صنعتی نقش ویژه‌ای دارند. اما اینکه ورزش بانوان در جامعه بشری به‌خصوص کشور اسلامی مان تا چه اندازه توانسته موقعیت استراتژیکی ایران را به رخ جهانیان بکشد سؤالی است که دولت‌آبادی درباره آن می‌گوید: «ورزش بانوان ایران جایگاه ویژه‌تری نسبت به زنان ورزشکار جهان نشان می‌دهد. در کشور اسلامی ما تعریف خاصی برای جایگاه زن تعریف شده است. امروز شاهد آن هستیم که ورزش بانوان به موقعیت واقعی خود نزدیک می‌شود. در بعضی کشورهای خارجی نگاه تک‌بعدی به زنان شده است؛ یعنی باوری به نقش آفرینی زن مسلمان وجود ندارد. این فرهنگ جا افتاده که فعالیت اجتماعی ورزشی زن با اسلامی بودن او تعارض پیدا کرده است. در صورتی که باید گفت یک زن به دلیل مادر بودن، همسر بودن و دیگر موقعیت‌های اجتماعی‌اش می‌تواند بالایی برخوردار است. حضور او در عرصه ورزشی اهمیت بالایی دارد.» به باور دولت‌آبادی ورزش بانوان در جامعه امروز ما کارساز تر از ورزش آقایان است. او معتقد است فعالیت ورزشی بانوان ارزش بالایی در کشور دارد چرا که قدرت اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را نشان می‌دهد.

زنان ایرانی، نماد اقتدار اجتماعی و سیاسی

آنچه از صحبت‌های دولت‌آبادی می‌توان استنباط کرد اینکه ورزش بانوان به‌عنوان مولفه قدرت ملی خود را نشان می‌دهد. یعنی زن ورزشکار انقلابی با حضور در مسابقات جهانی تأثیر سیاسی و قدرت خود را به نمایش می‌گذارد. او می‌گوید: «بانوان ورزشکار کشور ما امروز نماد اقتدار اجتماعی و سیاسی در جهان هستند. این یعنی تأثیر ژئوپلیتیک ورزش بانوان. زنان ما توانسته‌اند در کشورهای اسلامی یا دیگر کشورهایی که ارزش انسانی در آنها مورد توجه است تأثیر خود را نشان دهند. البته ورزش بانوان در سطح بین‌الملل هم نقش استراتژیکی دارد.»

ورزش بانوان ایران از چند دهه پیش تاکنون در مسیری قرار گرفته که می‌توان امروز ادعا کرد در جهان حرف برای گفتن دارد. موفقیت‌های بی‌دریغی که زنان ورزشکار ایرانی و حضور پررنگ‌شان در مسابقات جهانی، المپیک و پارالمپیک علاوه بر افتخار آفرینی برای کشور، باعث شده اقتدار سیاسی ایران بیشتر از پیش در جهان نمود کند. دکتر محمود رضا شمس دولت‌آبادی، استادی ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک دانشگاه عالی دفاع ملی در این باره به نکته‌های جالبی اشاره می‌کند.

اقتدار سیاسی با ورزش

ورزش و تحرک بدنی مقوله مهمی در زندگی انسان است که انجامش کمک زیادی به سلامت جسم و طراوت روحیه می‌کند. درباره جدی گرفتن آن کارشناسان و صاحب‌نظران توصیه‌های زیادی کرده‌اند و همین تأثیر مثبت ورزش در جامعه بشری را نشان می‌دهد. به‌خصوص در زندگی‌های شهری و صنعتی که اهمیت تحرک به‌مراتب بیشتر است. از این رو با یک نگاه اجمالی به وضعیت کشورهای دیگر می‌توان گفت در جوامعی که در آنها ورزش در اولویت برنامه‌های روزانه شهر و ندان قرار دارد، افراد شادتر و سالم‌تر هستند. اما نکته حائز اهمیت که دولت‌آبادی به آن اشاره می‌کند، نسبت سیاست با ورزش است. به باور ایشان، اساساً دیدگاه سیاست نباید در ورزش ورود کند اما در واقعیت می‌توان دید سیاست و ورزش به هم وابسته هستند. او در این باره توضیح بیشتری می‌دهد: «ورزش علاوه بر تأثیر در مسائل بین‌المللی و مسابقات ورزشی به‌عنوان پتانسیل اصلی در اقتدار سیاسی هر کشور تأثیر دارد. ورزش در سیاست و قدرت نقش اساسی دارد. اگر چه در فرهنگ لیبرال گفته می‌شود ورزش نباید سیاسی شود ولی خود کشورهایی که تفکر لیبرالی دارند از ورزش برای پیشبرد اهداف سیاسی بهره بسیاری می‌برند.»

سرمقاله

زنان در ورزش قهرمانی چگونه‌اند؟

هورا! باز هم یک بانوی دیگر، باز هم یک زن قهرمان و دلاور روی سکوی جهانی رفت و باهتزاز پرچم جمهوری اسلامی ایران در میادین بین‌المللی ورزشی Islamic Republic of Iran از بلندگوهای ورزشگاه به گوش انسان‌ها رساند. طی ماه‌های اخیر بانوان تیم‌های ملی جمهوری اسلامی ایران به‌مدال‌های رنگینی دست یافتند؛ مدال‌هایی که پشت آنها دنیایی حرف است و دنیایی درددل.

از مدیران فدراسیون‌ها تا شهرداران شهرهای کوچک و بزرگ، همه و همه برای پاسداشت و تیریک مقام‌های به‌دست آمده، پیام تبریک و بنر و هدیه ارسال کردند و همراه با آرزوی توفیق روزافزون برای ورزشکاران باهمت‌مان برای آنها آرزوهای خوب خواستند. اما بُعد غیرقابل انکار حضور زنان در عرصه‌های بین‌المللی بخشی از محدودیت‌هایی است که نه تنها مختص زنان کشورهای اسلامی است، بلکه نمایندگان ملی پوش جمهوری اسلامی ایران را به‌عنوان یک سبفیر برای انتقال فرهنگ ایرانی-اسلامی معرفی می‌کند. حجاب، رفتار و منش زنان ورزشکار در تمام مجامع بین‌المللی مورد توجه باقی‌کشورها یا لایح کشورهای مسلمان بوده و بازتاب این مسئله نیز در رسانه‌های کشورهای مربوطه و تمام کشورهای جهان دیده شده‌است.

از آنجا که ارائه‌الگوهای سبک زندگی و موفقیت‌های زنان در منش ایرانی-اسلامی همیشه مورد توجه و عامل الگوبرداری جوامع مختلف بوده، توجه به این نکته لازم است که ارائه این ارزش برای همه ابعاد زندگی انسان‌ها ضروری است. تقدیر و تشکر از زنان ورزشکار و قهرمانان بین‌المللی، نخستین جلوه رسانه‌ای و کمترین وظیفه دولت و جامعه برای ایشان است که قهرمانی در میادین، تنها بخشی از آن است. توجه رسانه‌های داخلی و خارجی به موفقیت‌های زنان ایرانی آن‌هم به‌صورتی رادیکال و افراطی، آمیز، نه‌تنها برای چهره حقیقی جمهوری اسلامی مناسب نیست، بلکه آسیب تک‌بعدی شدن الگوی ارائه شده به نسل جوان خودی و جوامع خارج از مرزها را به همراه دارد.

سؤال اصلی در این بحث این است که: «آیا غایت رشد و کمال زن مسلمان ایرانی، رسیدن به قله قهرمانی در میادین بین‌المللی است؟» شاید پاسخ این سؤال را بتوان در گزینش‌های «بله» یا «خیر» خلاصه کرد اما می‌توان به اثرات سوء این نوع نگاه و پررنگ کردن بیش از حد برخی از این موفقیت‌ها، به‌خصوص در سال‌های اخیر اشاره داشت. زنان در نگاه جامعه اسلامی، هویتی جدا ندارند که موفقیت‌های ورزشی آنان منحصر به خودشان باشد. ابعاد مختلف وجودی بانوان در ساخت خانواده و جامعه برای هر نقشی مورد اهمیت است و انتقال و ارائه چنین سخنی‌هایی جز در این مسیرها، ممکن و مؤثر نیست. بعد از پیروزی ناهید کیانی در رشته تکواندو، کام‌همه مردم شیرین شد اما خاطرات دختری که سال‌های گذشته روی سکوی جهانی مدال تکواندو رفته و اکنون خارج از این مرزهاست، در ذهن‌ها مرور شد. اصلاً آیا ورزشکاران مادر کنار تربیت ورزشی، به‌رشد ابعاد انسانی و اخلاقی و... نیز بهایی می‌دهند؟ جایگاه حاکمیت در این عرصه چیست؟ میادین ماقهرمان زن کم‌ندارند؛ اما بعد از قهرمانی‌شان چه می‌شوند؟